

Beitelaar

Ted van Lieshout

Beitelaar

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Uitgeverij BV
2022

MY DAILY PRAYERS
GOD HELP ME KEEP MY LONG NOSE
OUT OF OTHER PEOPLE'S BUSINESS
AND GIVE ME TWENTY-SIX HOURS
EACH DAY TO MIND MY OWN

Epitaaf van Thelma E. Holford
(26 december 1906-6 augustus 1989)

Mijn naam is Antonij. Niet Anthony, niet Anton en al helemaal niet Ton. De enige die mij Tonnie mag noemen is mijn moeder en ik haat haar als ze dat doet. Ik haat haar sowieso. Een beetje. Niet echt. Ik overdrijf om een punt te maken. U moet niet gaan denken dat ik echt een hekel aan haar heb. Maar het is wel zo dat mijn moeder mij vaak onhandelbaar vindt. Een kwestie van de pot die de ketel verwijdt dat-ie zwart ziet, want ze is zelf onmogelijk om mee om te gaan. Ze bemoeit zich overal mee en alleen als ik me in mijn kamer opsluit, kan ik haar een beetje op afstand houden. Ik wil dat ze me met rust laat. Dat doet ze niet, heeft ze nooit gedaan en zal ze waarschijnlijk ook nooit doen, dus zolang we met elkaar in één huis wonen, is het belangrijk om manieren te vinden om ons zo min mogelijk met elkaar te bemoeien.

Mijn naam is geen modieus gedoe, want ik ben genoemd naar mijn grootvader en die weer naar de zijne. Nu moet ik wel zeggen dat de naam Antonij vroeger werd uitgesproken als Antonie en die van mij wordt uitgesproken als Antonei, wat volgens mijn stiefvader een beetje aanstellerig is, maar dat kan me verder niks schelen. Ik ben misschien wel de laatste Antonij in onze familie, want ik vertel het meteen maar: ik zal geen kinderen krijgen

omdat ik queer ben. Ik weet dat al heel lang, maar tot voor kort wist eigenlijk alleen mijn moeder het, omdat ze het een keer geraden had en toen ontkende ik het niet. Mijn moeder zegt dat ik te jong ben om het zeker te weten en dat ik twijfel over mijn geaardheid door wat er is gebeurd in mijn kindertijd, maar dat is flauwekul. Ze denkt dat ik een dun plakje klei ben. Dat als iemand met zijn duim in mijn voorkant een holletje drukt, er aan mijn achterkant een bult ontstaat. Maar ik ben meer een klomp klei. Iedereen drukt er ongevraagd zijn duim in, maar zodra ze me met rust laten, kneed ik mezelf in het mooie vaasje dat ik eigenlijk ben of, als u dat verwaand vindt, in de nederige asbak die ik ben.

Dat ik op mannen val kan ik het best nu meteen vertellen, want u komt er toch wel achter. En als u daar niet tegen kunt omdat u niet zo ruimdenkend bent, dan is het misschien beter dat u niet verder leest. Dan vraagt u maar aan iemand anders wat er gebeurde op zaterdag 27 juli.

Ik kan u nog vertellen dat ik vijftien ben en een halfzusje van vier heb, op wie ik vaak onbetaald moet oppassen. Mijn vader woont in de stad en daar heeft hij een ander gezin met twee kinderen die ik nooit gezien heb. En verder wil ik zeggen dat ik schrijver wil worden, maar omdat je dat niet kunt afdwingen, denk ik erover om na het vwo bestuurskunde of geschiedenis te gaan studeren, bijvoorbeeld in Leiden of Nijmegen, want daar kan het allebei. De laatste tijd overweeg ik ook rechten, omdat er zoveel onrecht is. Omdat diplomaat in het buitenland me leuk lijkt, gaat mijn voorkeur uit naar de universiteit van Nijmegen, want daar kun je ook internationale betrekkingen studeren, en ik heb gelezen dat je dan makkelijker toegang hebt tot het diplomatenklasje van het ministerie van

Buitenlandse Zaken. Op mijn laatste rapport had ik een 8 voor Engels (eigenlijk 8,4 omdat ik *color* had geschreven in plaats van *colour*, anders had ik een 8,5 gehad en dat zou dan naar boven zijn afgerond) en een 9 voor Duits (eigenlijk 8,7), dus met mijn talen zit het wel goed, wat natuurlijk een vereiste is als je in de diplomatie wilt werken.

Wij woonden eerst gewoon in de stad, maar omdat mijn moeder een relatie kreeg met een rijke vent, zijn we verhuisd naar een bungalow op het platteland, bij Vlashoven, dat onder de gemeente Neersel valt. Er zijn hier één kerk en één basisschooltje met maar vier klassen en er is geen enkele winkel meer. Echt waar. Niet één. Er is alleen een boerderij waar je, al naargelang het seizoen, aardbeien, aardappelen en wat groente kunt krijgen en er is een loodgietersbedrijf. Verder is er een dorps huis met een bar zonder tap, maar dat is alleen open als er vergaderingen of feesten zijn. En die zijn er nooit, want iedereen hier is te oud om te feesten. En er wordt ook nooit vergaderd omdat de oudjes al binnen een kwartier in slaap zijn gesukkeld.

Er is hier niets te doen en er gebeurt nooit iets. In het dorp zelf wonen bijna alleen bejaarden die nergens meer naartoe gaan, en de meeste jongere mensen hebben huizen in de omgeving. Die rijden met hun auto naar Neersel of naar de stad om boodschappen te halen. Of laten die bezorgen. Toen wij net in Vlashoven kwamen wonen was er op de eerste zaterdag van september nog een tombola op het pleintje voor de kerk, maar steeds minder mensen legden een prijs in, dus op een bepaald moment was het enige wat je kon winnen het gratis aansteken van een kaars in de kerk. Toen was de lol er gauw af.

De kerk van Vlashoven heet de Sint-Antoniuserkerk, die

niet naar mij is genoemd, al zou dat redelijk geweest zijn gezien het gezeur dat ik dag in, dag uit moet verduren. De kerk is meestal dicht, behalve als er een mis is. Die is op zondag en dan komen er hooguit veertig bejaarden en mijn stiefvader, want die zit in het bestuur van de parochie. Hij is voorzitter van het missiewerk. Ze zamelen geld in en sturen pottenbakkersschijven naar arme landen: dat zijn houten draaiplateaus waarmee je van klei serviesgoed kunt maken. Je hebt dan wel rivierklei nodig, en die heb je natuurlijk ruim voorhanden in de woestijn! Verder moet je die klei bakken, maar de oventjes om dat te doen zijn duur en die passen dan weer niet in het budget. Ze sturen dus draaischijven naar Afrika maar géén rivierklei en ook geen oventjes. Wel een handleiding hoe je zo'n ding zelf kunt maken als je de juiste spullen hebt. Ik heb al eens voorgesteld dat ze dan in ieder geval lucifers naar Afrika sturen zodat ze die oventjes kunnen aansteken en water zodat ze van woestijnzand klei kunnen maken, maar toen moest ik ogenblikkelijk naar mijn kamer wegens gebrek aan respect. – Enfin, ze bedoelen het goed. Ze zamelen ook tweedehandsspullen in voor hergebruik in rampgebieden waar alles is overstroomd of waar de elektriciteit is uitgevallen, en daar gaan onze kapotte broodroosters en haarföhns naartoe. Ze merken dan pas als er een elektriciteitsnet is aangelegd dat die rommel het niet doet.

Mijn stiefvader doet wel zijn best, hoor. Dat moet ik wel eerlijk zeggen. Hij is niet zo hypocriet als al die goede doelen op tv die alleen geld inzamelen voor zielige kindjes. Hij doet het ook voor Afrikaanse bejaarden. Hij broedt voor iedereen op het continent op een plan om energie op te wekken met woestijnzand. Hij redeneert dat als je stroom kunt opwekken door water te laten vallen, je

dat ook zou moeten kunnen met zand. Voorlopig kost het meer energie om het zand omhoog te krijgen dan het opbrengt om het te laten vallen. Maar het principe is goed en het kan best zijn dat hij op een dag de oplossing vindt. Tot die tijd moeten ze, volgens mij, gewoon de hele Sahara vol zetten met zonnepanelen, dan heb je stroom voor de hele wereld en eronder schaduw voor kleine diertjes die het heet hebben en hun pootjes branden aan het zand.

De kerk gaat alleen open voor begrafenissen, en daar zijn er maar een stuk of vier per jaar van, waarvan er hooguit twee eindigen op het kerkhof hier, omdat de meeste mensen gecremeerd willen worden in de stad. De paar keer dat de uitvaart in Vlashoven plaatsvindt, gaat het dorpshuis open, maar dat heeft geen personeel in dienst, dus je moet als nabestaande zelf koffiezetten en broodjes smeren. Of je koopt een cake, maar daarvoor moet je eerst naar Neersel. Of als je een lekkere cake wilt naar de stad.

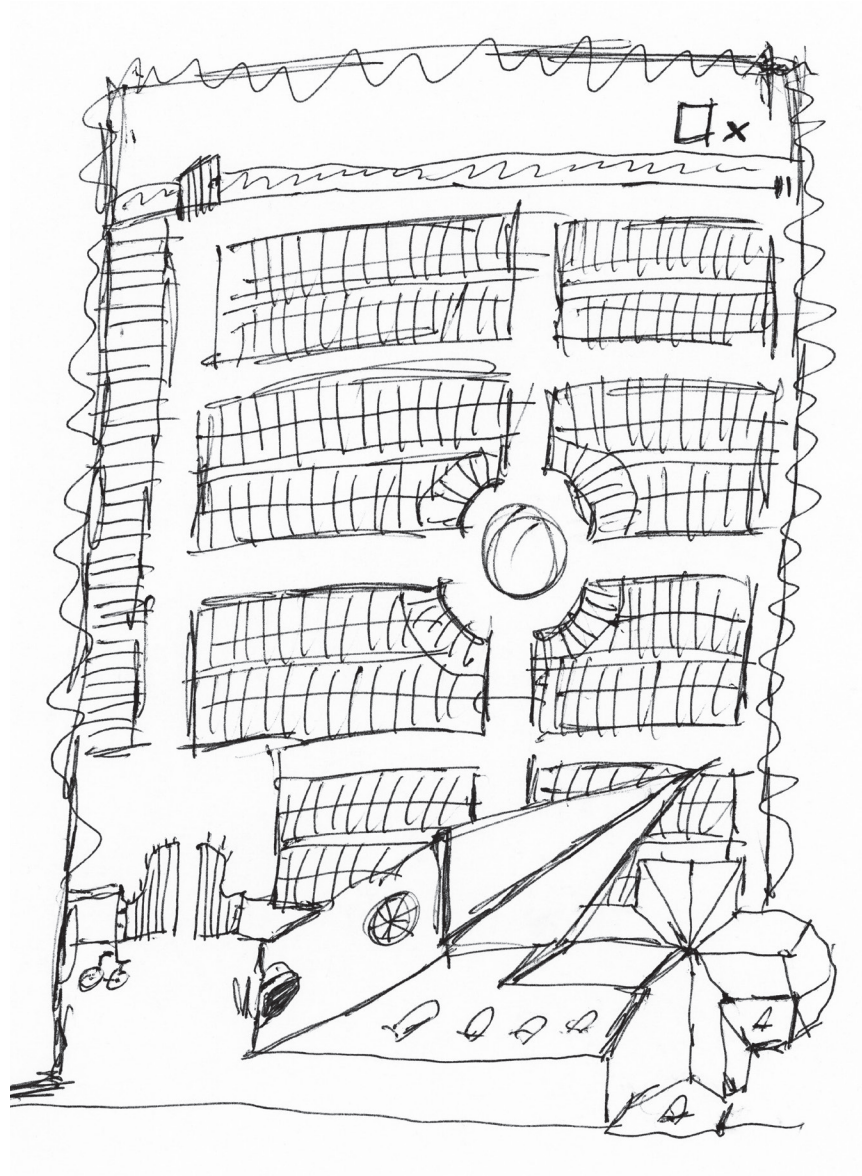
Dat de kerk nog open is komt door vrijwilligers. In de pastorie woont op papier wel een pastoor, maar die komt zondags over uit Neersel, omdat de pastorie daar groter is en gezelliger, met twee andere priesters. De hovenier van de kerk van Neersel onderhoudt ook ons kerkhof, maar hij komt hooguit twee keer in de week, of als er een bijzondere reden is.

Ik werk sinds ongeveer een maand of zeven op zaterdagochtenden op de begraafplaats om de boel een beetje netjes te houden. Het is een baantje dat ik te danken heb aan mijn stiefvader. Ik veeg bladeren, zorg dat verwelkte boeketten op de composthoop gaan, trek onkruid uit de paden. Dat soort dingen. Je zou kunnen zeggen dat ik ervoor zorg dat de tuinman niet om de haverklap hoeft langs te komen. Het is best leuk werk omdat niemand

me op de vingers kijkt. De tuinman die me zou kunnen controleren, werkt namelijk alleen doordeweeks. Als hij iets constateert wat ik niet gedaan heb of wat ik nog moet doen, stuurt hij een sms'je.

Op 27 juli ging ik gewoon aan de slag, zoals elke zaterdag, maar een uur vroeger dan gebruikelijk omdat er een hittegolf was. Ik weet dat zo precies omdat ik sinds mijn twaalfde een dagboek bijhoud. Ik begon al om half-negen omdat ik niet in de brandende zon wilde werken, en daar ontkom je niet aan, omdat op ons kerkhof alleen bomen en struiken rondom staan, als een soort omheining. Het is geen begraafplaats zoals bijvoorbeeld Zorgvlied in Amsterdam, waar bijna alle graven onder het loover van bomen liggen. Daar lig je als lijk lekker koel. Bij ons heb je vooral aan de randen schaduw, omdat daar de bomen staan, waaronder een enorme linde aan de oostkant van het kerkhof. Verder is er in het midden nog een perk met bomen, en daar staan een paar bankjes waar je in de schaduw kunt zitten. Verder zijn er heggen en struiken om de vakken die wij hebben af te bakenen, maar die werpen geen schaduw waar je iets aan hebt.

Als je aan komt lopen, over straat bedoel ik, zie je de kerk van de zijkant. Het gebouw is in de loop van een paar eeuwen is gebouwd, en dat kun je zien aan de verschillen in het metselwerk. Ernaast is de poort naar de begraafplaats. Ik heb een plattegrondje getekend en bij het kruisje bovenin ziet u waar het allemaal gebeurd is. Het vierkantje bij dat kruisje is het werkhok, waar al het gereedschap wordt opgeborgen. Dat staat uit het zicht achter een hoge haag. De kronkellijntjes en het rondje middenin moeten bomen voorstellen. Het dingetje bij het grote hek lijkt op een fiets, maar het is een motor.

Ik was in korte broek en op slippers gekomen. Dat mag eigenlijk niet, uit respect voor de doden, maar als het warm is, doe ik het toch. Er zijn nooit klachten over binnengekomen, dus ik ga ervan uit dat de begravenen er stilzwijgend mee instemmen. In mijn tas had ik een lange broek en schoenen gedaan voor als er bezoekers zouden komen, maar die verwachtte ik niet, omdat het heet zou worden. De oudjes gaan niet in de brandende zon naar een graf.

Direct bij aankomst zag ik iets bijzonders. Op het pleintje voor de kerk stond op de invalidenparkeerplaats een oude motor. Het was een Ducati. Om precies te zijn een Ducati 750 GT uit 1974, maar dat wist ik op dat moment natuurlijk niet, want ik heb er geen verstand van. Er staat nóóit een motor bij de kerk, en ook niet ergens anders in het dorp, dus ik vroeg me meteen af wat dat ding daar deed. Hij was mooi glimmend gepoetst en ik zou er dolgraag op weggereden zijn, als mijn principes over een beter milieu me niet lelijk in de weg stonden.

Ik klom over de poort, omdat ik pas tegen halftien de sleutel bij de beheerder kan gaan halen, en ging af op het merkwaardige getik dat ik hoorde. Het kerkhof is altijd tot tien uur gesloten voor publiek, dus er had niemand mogen zijn.

Ik zag tot mijn schrik in laantje F8 een forse man op zijn knieën, die in onderhemd en korte broek zat in te hakken op een grafsteen. Ik dacht dat hij de boel aan het vernielen was. Ik had meteen door dat hij de eigenaar van de Ducati was, want zijn motorpak en helm lagen naast hem.

Ik bleef staan en oefende eerst wat ik tegen die vent zou zeggen, want als je staat te stamelen, komt dat dom over. Ik wilde iets officieels zeggen, alsof ik de regels uit mijn hoofd kende: 'U bevindt zich op onbevoegd terrein.

Het is verboden de zerken te bezoedelen.' Zoiets. Maar ik kreeg het niet over mijn lippen. Hij kon wel iemand van een motorbende zijn, al zag ik geen tattoos op zijn blote armen en benen. Hij zou opstaan, laten zien dat hij groter was dan ik en dreigende taal uitslaan, waarop me niks anders te doen zou staan dan hard wegrennen.

Ik dacht dat het eigenlijk weinig zin had om de man aan te spreken, maar ik was toch de meest verantwoordelijke op dat moment, dus ik móést wel iets doen. Ik liep dichterbij en zei, enigszins vanuit de veilige verte: 'Dat mag niet, hoor!'

Het klonk minder gezaghebbend dan ik graag gewild had, maar ik had in ieder geval geprotesteerd tegen de gang van zaken. Hij reageerde niet, dus ik dacht dat hij me niet gehoord had. Ik moest roepen of dichterbij gaan staan. Ik nam nog een paar stappen en zag toen pas wat de man aan het doen was. Hij had een hamer en beitel in zijn handen en zat letters uit te hakken. Misschien was hij dan niet de boel kort en klein aan het slaan, maar hij was wel degelijk aanwezig op een tijdstip dat het kerkhof verboden terrein is voor onbevoegden, en het stond nog maar te bezien of hij toestemming had om op een zerk in te hakken en met zijn irritante getik de dodenrust te verstoren.

Dat was overigens niet het eerste wat me opviel. De man zat op zijn blote knieën op een mat die hij zo te zien zelf meegebracht had en net als bij veel stratenmakers zag je zijn bilspleet. Dat iemand billen heeft, hoor je niet te zien. De bedoeling is dat er textiel overheen zit, zodat je blik er niet automatisch naartoe wordt getrokken en je geconfronteerd wordt met sproeten, vlekken, pukkels of haartjes. Ik noem deze oneffenheden niet omdat ik

ze zelf heb, maar omdat ik ze heb gezien toen onze straat nieuwe stenen kreeg. Deze man had haartjes die precies in het midden uit de bilspleet omhoogkwamen en daar schrok ik een beetje van, omdat ik harige konten alleen stiekem van internet ken en er nooit een in het echt gezien heb. Ik voelde dat ik een rood hoofd kreeg. Het beeld was ráár, want op de rand van zijn onderbroek zag ik het logo van Versace, en blader de modebladen maar eens door: er staan nooit advertenties in van peperduur ondergoed op harige billen. Enfin, hij was dus geen ordinaire kerel, want die dragen geen merk waar ik ook wel graag briefs of boxers van zou willen bezitten. Ik denk dat als hij van de Hells Angels was geweest, hij eerder had rondgelopen in Zeeman of de Hema. Ik zag bovendien een bóék, dat *Negenennegentig parabels* heette, in zijn open rugzak liggen, en Hells Angels lezen geen boeken. Of is dat een vooroordeel?

Het volgende wat ik zag, was dat hij beitelde in een steen waar al letters in gegraveerd waren. Ik ken de meeste graven op het kerkhof wel, want zo groot is het niet, maar ik heb ze niet in mijn hoofd zitten. Niemand kan van de zaterdaghulp verwachten dat hij weet wat er op elke grafsteen staat. Op deze staan de namen Elisabeth Maria Gans-Lombeek en David Johannes Gans, want dat kon ik lezen.

Wat ik ook zag, was dat hij op rugpijn kon rekenen, want wie zo zit, zo kromgebogen, met een hamer in de ene hand en een beitel in de andere, zonder vrije hand om op te steunen, krijgt binnen een halfuur klachten.

Ik vond het wel knap wat hij deed, zo'n forse man met grote handen die zat te werken op het uitbeitelen van fijne lijntjes; hij hoefde maar één keer mis te slaan en de

hele steen lag aan gruzelementen. Maar hij wekte niet de indruk dat hij uit zou schieten. Hij bewoog de hamer en beitel met trefzekerheid. Ik zag dat er zweetdruppeltjes langs zijn nek dropen van de ochtendzon die al aardig stond te branden.

Ik schraapte mijn keel om te laten weten dat ik er was en zei nogmaals, maar luider: 'Dat mag niet, hoor.'

Hij keek om en zei: 'Ik heb toestemming.'

Ik schrok van zijn uiterlijk. Hoe kan een biker waarvan je de bilspleet kunt zien zo knap zijn? Ik weet niet hoe oud u bent, maar als ik Rudolph Valentino zeg, Omar Sharif, George Clooney of Orlando Bloom, dan zit er waarschijnlijk wel iemand tussen die u kent. Zo knap was hij ongeveer, maar dan met een getrimde baard. En forser. En met antracietkleurig haar (het haar op zijn hoofd, bedoel ik), vanwege de grijze haren tussen het zwart. Hij droeg wel een lelijke bril, maar het was duidelijk dat hij hem ophad om te beschermen tegen opspattend gruis.

Ik hield mijn hand boven mijn ogen alsof ik tegen de zon in keek, maar het was meer om mezelf een houding te geven. Laat ik het maar eerlijk zeggen: ik smolt. Niet van de warmte, maar van hem.

Het viel me mee dat hij gewoon antwoord had gegeven in plaats van achterlijk te doen, en ik was wel een beetje gerustgesteld. Iemand die zo knap is, breekt volgens mij geen botten maar harten. Toch moest ik streng zijn, want hij bevond zich nu eenmaal op verboden terrein: 'Van wie heeft u dan toestemming?'

Hij antwoordde niet direct en ik verwachtte eigenlijk ook geen reactie. Ik stond er besluiteloos bij. Wie gaat er nou zitten beitel in een grafsteen? Als er iemand in een bestaand graf wordt bijgezet, dan halen ze de zerk op en

die komt na een poos terug met de nieuwe naam erbij gegraveerd, gelaserd of gezandstraald. Dat doen ze bij de steenhouwerij en niet ter plekke. Ik heb nog nooit gezien dat iemand op ons kerkhof staat te beitelen. Toen ik begin van de zomer op Zorgvlied in Amsterdam was, zag ik een mevrouw met een kwastje letters bijverven en een man kunststof letters vervangen, maar hier heb ik nooit met eigen ogen gezien dat iemand een graf onderhoudt, behalve het verversen van bloemen of het aansteken van een kaars in een lantaarntje.

En er was nog iets merkwaardigs: bij mijn weten was er helemaal niemand bijgezet. Als zoiets doordeweeks gebeurt, zie je daar op zaterdag echt nog wel de sporen van, zoals omgeploegd zand en bloemen. Het was dus verdacht wat deze man deed en daarom vroeg ik het nog een keer, terwijl ik dichterbij kwam. ‘Van wie heeft u toestemming gekregen om zomaar te gaan zitten hakken in die steen?’

‘Dat gaat je geen flikker aan!’

‘Ik ben momenteel de verantwoordelijke,’ zei ik zo kalm mogelijk. ‘Ik zal het moeten melden bij de beheerder.’

‘Je doet maar,’ zei hij, zonder enig respect en zonder verder nog op te kijken. Ik wilde zeggen dat ik de hulpjongen van de tuinman van de beheerder van het kerkhof was, maar dat is lager dan een eencellige, dus ik zei dat ik de plaatsvervangend toezichthouder was, want per slot van rekening ben ik dat. Ik was de enige die erop toe kon zien dat de regels in acht werden genomen.

‘Wie heeft u binnengelaten?’ Het was een overbodige vraag, want de enige mogelijkheid was dat hij over de poort was geklommen. Er is gewoon geen andere manier om op de begraafplaats te komen, behalve via een achterdeur van de kerk, maar die was potdicht.

Met een zucht legde de man zijn hamer en beitel neer en stond op. Ik hoorde iets kraken in zijn kniegewricht en uit zijn mond kwam de kreun die ik herken van als mijn stiefvader op moet staan uit een stoel zonder armleuningen. Ik schrok een beetje toen ik zag hoe groot hij was. Ik bedoel niet zozeer zijn lengte, maar de manier waarop hij stond: zelfverzekerd, imposant, niet onder de indruk van mij.

Hij zette zijn bril af. Zijn blik gleed van mijn kruin tot aan mijn grote teen en ik zag dat die even bij mijn kruis bleef hangen. Ik wilde omlaagkijken om te zien of mijn gulp openstond, maar daarmee zou ik laten merken dat ik zag wat zijn aandacht trok, dus ik bleef recht voor me uit kijken. Wel voelde ik mijn hoofd gloeien.

Hij zei: ‘Wat wil je nou?’

Ik deed een pas achteruit, stapte meteen weer iets naar voren om me niet te laten kennen en zei: ‘De begraafplaats gaat pas om tien uur open. Tot die tijd is het verboden toegang.’

‘Je bent er zelf toch ook?’

‘Ik houd het kerkhof bij. Ik hóór hier te zijn. Hoe bent u binnengekomen?’

‘Gewoon. Over de poort geklommen.’

‘Dan bent u dus in overtreding,’ zei ik.

‘Ik heb toestemming, maar ik ben vroeger begonnen dan ik van plan was omdat het vandaag snikheet wordt. Verder nog wat?’

Ik had met mijn hoofd kunnen schudden en afdruipen, maar ik was hier de baas en niet hij. Dat moest ik hem aan zijn verstand brengen. Ik zei: ‘Ik zal het opnemen met de heer Van Wateringen.’

‘Doe dat en laat mij dan verder met rust.’

Pff, hij deed alsof ik een lastig kind was. Nou, hij zou er nog achter komen wie hij voor zich had: 'Bovendien staat uw motor op de invalidenparkeerplaats.'

'Als er een invalide komt, zet ik mijn motor wel opzij.'

Wat een stom antwoord. Het ging om het principe.

Hij zette zijn bril weer op, knielde neer, opnieuw met een krak, een zucht en een steun, en begon verder te beitel.

Ik keek even razendsnel naar mijn kruis en zag dat mijn gulp gewoon dicht was. Wel voelde ik een zeer lichte staat van opwinding, maar dat kon die beitelenaar nooit gezien hebben.

Nu denkt u waarschijnlijk, omdat ik vijftien ben en queer, dat ik andere jongens van vijftien leuk vind, maar dat is niet zo. Ik bedoel het beslist niet onbeleefd, maar waarschijnlijk valt u zelf ook niet op minderjarigen, bijvoorbeeld omdat het stom staat als u na uw werk nog even langs de school van uw vriend of vriendin moet rijden omdat die zelf nog geen rijbewijs heeft. Waarschijnlijk valt u op volwassenen, en ik dus ook. Ik hoop dat het zo duidelijk is.

Ik keek wat er nou precies op de grafsteen stond:

Elisabeth Maria Gans-Lombeek

geb. 12 september 1947 overl. 14-1-2016

David Johannes Gans

geb. 4 november 1934 overl. 18-5

Ik zag aan de kleur van de groeven dat de geboortedatum van David Gans en de afkorting *overl.* al een poos geleden was aangebracht, waarschijnlijk in 2016, toen de vrouw was begraven. De sterfdatum van de man was lichter van